

Landbruk i Østerrike

2022-10-19

© Nationen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

18 • MOTKULTUR

NATIONEN • ONSDAG 19. OKTOBER 2022

Delta i debatten, skriv til oss!
DEBATT@NATIONEN.NO

TEKSTLENGDER:
Kronikk: Maks 4900 tegn med mellomrom.
Leserinlegg: Maks 2000 tegn
Du kan også levere innlegg på nationen.no

Kronikker honoreres som hovedregel ikke. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innsendt stoff og til å publisere det på alle våre plattformer.

• Faglig snakka

Faktisk areal: Det østerrikske støttesystemet tar utgangspunkt i det faktiske arealet hvert enkelt gårdsbruk driver, skriver Torbjørn Tuft. Her fra Kelmer, Østerrike. Foto: Daan Kloeg/Mostphotos

Østerrikes jordbrukspolitikk – areal, miljø og driftsvansker i fokus

I Østerrike er nær all støtte produksjonsuavhengig utbetalt på areal.

I en ny rapport drøfter AgriAnalyse jordbrukspolitikken i Østerrike. Jordbruket i Østerrike og Norge har flere likhetstrekk. Blant annet er det topografisk og klimatisk utfordrende å drive jordbruk i deler av begge landene, og det er store forskjeller på driftsvilkårene mellom de beste jordbruksarealene og mer marginale områder.

Østerrike har mye jordbruksareal i alpine områder, og her er grovdyrking med tilhørende drevtyggerhold med melk- og kjøttproduksjon dominerende. I lavlandet er de klimatiske og topografiske forholdene langt bedre, og korn, oljevekster, grønt og vindruer er viktige produksjonsvarer.

Østerrike har et landareal på 83.871 km² og 8,9 millioner innbyggere. Jordbruksarealer på om lag 26,7 millioner dekar og utgjør drøye 30 prosent av landarealet. Tilsvarende for Norge er 9,9 millioner dekar jordbruksareal og 3 prosent av landarealet. Det er rundt 110.000 gårdsbruk som mottar støtte i Østerrike, mot 38.000 i Norge.

Østerrike er medlem i EU og fører en landbrukspolitikk som er i tråd med de regler og retningslinjer lagt i Den felles landbrukspolitikken (CAP). Medlemskapet betyr og at landbruksvarerhandelen er en integrert del av den frie vareflyten innen tollunionen uten et nasjonalt tollvern. Landbruk er imidlertid tid høyt prioritert på den nasjonale agendaen, og Østerrike bruker handlingsrommet i CAP innenfor rural utvikling og landsbygdprogrammet til EU (søyle 2) aktivt.

Sentralt her er Østerrikes nasjonale landbrukslov. I landbruksloven er det eksplisitt uttalt at landet skal benytte handlingsrommet i CAP gjennom landsbygd-

programmet i søyle 2: «på en omfattende/uttømmende måte, til beste for jord- og skogbruk gjennom muligheten for samfinansiering og utforming av nasjonale ordninger».

I 2020 mottok landbruket i Østerrike 2252 millioner euro i støtte totalt, hvorav 57 prosent kom fra EU, og 43 prosent var nasjonalt finansiert fra staten og delstatene. Østerrike prioriterer ordninger øremerket mot bærekraft, distriktsensyn og fellesgoder i jordbruket innenfor de nasjonale støtteordningene.

Slik blir kombinasjon av jordbrukspolitikk og distriktpolitikk fremtredende,

Landbruk i Østerrike

«Selvforsyningsgraden på storfe- og svinekjøtt, samt fjørfe, er opprettholdt, mens melkeproduksjonen har økt markant.»

Torbjørn Tuft er prosjektleiar i AgriAnalyse.

Torbjørn Tuft

med stor vekt på det multifunksjonelle jordbruket i støttesystemet. Budsjettstøtten til jordbruket i Østerrike er rettet mot hvordan arealet driftes og hvordan bonden produserer maten på hvert enkelt gårdsbruk.

Det østerrikske støttesystemet tar utgangspunkt i det faktiske arealet hvert enkelt gårdsbruk driver, og ut fra hvilken måte arealet skjøttes på utløses ekstra støtte utover basisutbetalingene i søyle 1 i CAP. Miljøtiltak og driftsvansker de sentrale kategoriene for ekstra støtte.

Den største budsjettposten under den nasjonale satsingen er miljøprogrammet ÖPUL, som gir økt støtte for klima- og miljøtiltak på gårdsbrukene og økologisk drift. Nest størst er Programmet for ufordelaktige områder (AZ), som er et støttesystem innrettet mot driftsulemper på arealet og bruksstørrelsen. Her brukes differensierte støttesatser per hektar, slik at satsen er høyere jo mindre brukene er, og jo mer tungdrøvet areal gårdsbruket driver, desto høyere sats.

Eksempler på tiltak i miljøprogrammet ÖPUL er bruk av dekkvekster, naturskjøtsel, landskapsvern, beskyttelse og dyrking av utsatte planter og vekster, tiltak for biologisk mangfold, reduksjon av gjødsel og plantevernmidler, samt ekstra tiltak for økt dyrevelferd.

Østerrike har den høyeste andelen økologisk jordbruksareal i EU, og 26 prosent av arealet er drevet økologisk. Det er grunn til å anta at dette i stor grad kommer av de mange insentivene for miljøtiltak i støtteordningene, og at støtten til økologisk drift er relativt sett styrket i forhold til andre støtteordninger de senere årene.

AZ-programmet for ufordelaktige områder er den andre store budsjettposten innenfor nasjonale støtteordninger. Tilskuddet er målrettet mot fjellandbruket

og mindre bruk. Støttesystemet er utformet for å kompensere for driftsulemper på arealet ut fra topografi (hellingsgrad), klima og jordsmønn på arealet hvert enkelt gårdsbruk driver.

Systemet gir høyere støttesats jo større driftsulemper arealet har, kombinert med høyere støttesats per hektar jo mindre bruket er. Programmet er et sentralt virkemiddel i østerriksk jordbrukspolitikk for å legge til rette for aktivt jordbruk i hele landet med en mangfoldig bruksstruktur.

Selv om Østerrike har innrettet støtteordningene mot selve jordbruksarealet og premierer for økologisk og miljøvennlig landbruk, har matproduksjonen holdt seg godt de siste 20 årene. Selvforsyningsgraden på storfe- og svinekjøtt, samt fjørfe, er opprettholdt, mens melkeproduksjonen har økt markant.

Da Østerrike gikk inn i EU, dekket melkevolument kun det nasjonale behovet, mens i dag har landet en selvforsyningsgrad på 130 prosent og en betydelig eksport av meierivarer.

Ser en Østerrikes jordbrukspolitikk i en norsk kontekst, har landene rimelig transparente jordbrukspolitiske mål, og målene går utover ren matproduksjon. Differensiering av tilskudd ut fra geografi- og bruksstruktur er gjennomgående i begge land.

En tydelig hovedforskjell er imidlertid innretningen av tilskuddssystemet. I Østerrike er nær all støtte produksjonsuavhengig utbetalt på areal, mens i Norge er ulike varianter av produksjonsuavhengig støtte opp mot volum eller dyretall sentralt. Videre er klima- og miljøtiltak i driften langt tydeligere prioritert i Østerrike enn i Norge, da en stor andel av budsjettoverføringene er øremerket mot miljøvennlige driftssystem og produksjon av fellesgoder.